

Behoud ambitieuze wetgeving als kernelement van het IMVO-beleid, scherp de andere instrumenten daarop aan

Input internetconsultatie BHOS-beleidsnota - april 2022

Het MVO Platform ziet kansen in het integreren van hulp en handel. Dat kan de coherentie van beleid ten goede komen en het mogelijk maken om de belangen van kwetsbare groepen en het milieu in productielanden voorop te stellen in overheidsbeleid. Daar waar handelsambities en ontwikkelingsdoelen samenkomen is IMVO een noodzakelijke voorwaarde voor positieve impact, waaronder ook op de meest fundamentele ontwikkelingsdoelen als armoedebestrijding en vermindering van sociale ongelijkheid. De [grootste bijdrage](#) die bedrijven kunnen leveren aan de SDG's is het naleven van de OESO-richtlijnen¹ en de UNGP's, maar dat lukt nog altijd onvoldoende.²

Effectief IMVO-beleid vraagt om een doordachte combinatie van verschillende typen beleidsinstrumenten: [voorlichting, verleiding, voorwaarden en verplichting](#).³ Het vorige kabinet is die weg inderdaad ingeslagen door wetgeving aan te kondigen als kernelement van een *doordachte mix* van beleid op basis van "vijf V's".⁴

Het MVO Platform ziet dat er naast de ontwikkeling van effectieve wetgeving ook noodzaak is voor het aanscherpen van de andere beleidsinstrumenten die bedrijven aanzetten tot maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het is daarom belangrijk dat de aanstaande beleidsnota Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking ook op deze gebieden nieuwe stappen zet en binnen de *doordachte mix* voor goede samenhang en complementariteit met wetgeving zorgt. **De overheid kiest voor een leidende eigen rol op het gebied van normstelling en kwaliteitsbewaking binnen de verschillende instrumenten, en zorgt ervoor dat de toegang tot remedie, zowel [juridisch als niet-juridisch](#), voor slachtoffers verbetert.**

Wetgeving - verplichten

Nu het voorstel van de Europese Commissie gepubliceerd is, ziet het MVO Platform een belangrijke rol weggelegd voor Nederland. Het voorstel bevat grote weeffouten die leiden tot een verzwakking van de huidige situatie en een uitholling van het bestaande MVO-normenkader. Het MVO Platform vreest dat positieve impact op werkenden, gemeenschappen en milieu in wereldwijde ketens hierdoor uitblijft of minimaal zal blijken te zijn. In de huidige vorm kan de richtlijn niet de basis vormen voor het nationale wetsvoorstel, omdat de richtlijn op cruciale punten niet overeenkomt met de Nederlandse bouwstenen voor wetgeving en de OESO-richtlijnen.

- Tijdens de onderhandelingen in de Europese Raad pleit het kabinet voor een betere en ambitieuzere EU-richtlijn die volledig in lijn is met de OESO-richtlijnen.
- Nederland presenteert een ambitieuzer eigen wetsvoorstel dat in lijn is met de [bouwstenen](#) van het kabinet. Hiermee vergroot het kabinet het draagvlak voor, en de invloed van Nederland op, ambitieuze Europese regelgeving.

Steunpunt - voorlichten

Het nieuwe IMVO-steunpunt zal zowel bedrijven die onder wetgeving gaan vallen als bedrijven die buiten de reikwijdte van een wet vallen ondersteunen bij het toepassen van gepaste zorgvuldigheid. Een IMVO-steunpunt kan een goede rol spelen, mits er goede samenhang komt met andere overheidsloketten.⁵ Ook is het belangrijk dat er een duidelijke scheiding ontstaat met het toezicht op wetgeving, waarbij de toezichthouder tot een onafhankelijke beoordeling van bedrijven kan komen.

- Het steunpunt zorgt ervoor dat betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid bij elke stap van het due diligence-proces van bedrijven wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Toegang tot remedie wordt een belangrijk onderdeel van de informatie die het IMVO-steunpunt verstrekt aan bedrijven.

¹ Het MVO Platform vindt het belangrijk dat de OESO-richtlijnen worden geactualiseerd en meer aandacht besteden aan bijvoorbeeld klimaat, dierenwelzijn, gender, landrechten en digitalisering. Lees verder in het [visiestuk](#) van het MVO Platform.

² Slechts [35 procent](#) van de zeer grote bedrijven in Nederland onderschrijft de OESO-richtlijnen, nog minder rapporteren ook over het daadwerkelijk nelevan van de richtlijnen.

³ Naast beleidsmaatregelen die direct op bedrijven zijn gericht is flankerend beleid nodig, zoals de ondersteuning van maatschappelijke organisaties en vakbonden in consumptie- en productielanden.

⁴ Zie nota '[Van Voorlichten tot Verplichten. Een nieuwe impuls voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemerschap](#)' (2020).

⁵ De voorlichtingsrol is momenteel bij verschillende partijen belegd (het NCP, ministeries, RVO, MVO Nederland, en toezichthouders ILT, AFM en NVWA).

Sectorale samenwerking - verleiden

Het ministerie werkt aan nieuw beleid voor sectorale samenwerking, ter vervanging van het IMVO-convenantenbeleid. Het is inmiddels duidelijk dat de overheid geen actieve rol meer wil spelen in de uitvoering van dit beleid en enkel nog zal optreden als subsidieverstrekker. De overheid laat hiermee een belangrijke kans lopen in het gezamenlijk aanpakken van negatieve impact. Tijdens de technische briefing van 17 februari 2022 werd duidelijk dat deelname van maatschappelijke organisaties of vakbonden aan nieuwe initiatieven geen harde eis voor financiering is. Dit terwijl juist de dialoog tussen bedrijven, vakbonden en maatschappelijke organisaties een essentieel onderdeel is van het due diligence door bedrijven. Hiermee dreigen de geleerde lessen en de aanbevelingen van het KIT verloren te gaan.

- ➔ **De overheid financiert alleen samenwerkingsinitiatieven die alle zes stappen⁶ van due diligence beslaan, lokale NGO's en vakbonden⁷ betrekken bij alle zes de stappen van due diligence, in lijn zijn met de OESO-richtlijnen en opvolging geven aan de aanbevelingen in de KIT-evaluatie van het convenantenbeleid.**
- ➔ **De overheid kiest een duidelijke en specifieke rol bij sectorale samenwerking en draagt concreet bij door middel van bijvoorbeeld het inkoopbeleid.**

Voorwaarden bij - Inkoop en overheidssteun

De toepassing van de Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) bij overheidsinkoop blijft nog steeds ver achter, bedrijven die verantwoord ondernemen worden nog onvoldoende beloond. De voor eind 2021 beloofde Uitvoeringsagenda ISV, waarin het kabinet eindelijk duidelijk zou maken hoe de overheid via aanbestedingen maatschappelijk verantwoord ondernemen de norm maakt, is nog altijd niet verschenen. Een hoge politieke prioriteit voor dit onderwerp binnen het kabinet is noodzakelijk om verbeteringen op dit beleidsterrein te realiseren. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zou een belangrijke rol moeten spelen om dit onderwerp Rijksbreed aan de orde te stellen.

- ➔ **De overheid past de ISV toe in zowel de selectie-, gunnings- als contractfasen in alle risicosectoren en biedt overheidsinkopers (centraal en decentaal) structurele ondersteuning bij verantwoorde inkoop.**
- ➔ **De overheid zorgt voor een duidelijke koppeling tussen de ISV en MVO-wetgeving. Overtreders van MVO-wetgeving worden uitgesloten van aanbestedingen en bedrijven die bovenwettelijk het best presteren op MVO worden in aanbestedingen beloond.**

Ten slotte: het Nederlandse Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen (NCP)⁸ staat erom bekend goed te functioneren en regelmatig duidelijke uitspraken te doen over de naleving van de OESO-richtlijnen door bedrijven. Hierin ligt een groot onbenut potentieel. De positie van het NCP kan aan slagkracht winnen als uitspraken en het niet willen meewerken aan een bemiddelingsproces consequenties heeft voor bedrijven die in aanmerking willen komen voor overheidssteun, rijksinkoop, deelname aan handelsmissies en exportkredietverzekeringen.⁹

- ➔ **Vergroot de waarde van NCP-uitspraken door consequenties te verbinden aan het niet-meewerken aan bemiddelingsprocessen en de uitspraken van het NCP.**

⁶ Een uitzondering hierop zou stap 6 kunnen zijn, op voorwaarde dat een gezamenlijk klachtenmechanisme volledig in lijn is met artikel 31 van de UNGP's en dat de aangesloten bedrijven de andere due diligence-stappen individueel uitvoeren.

⁷ Zie de motie-Van den Hul/Van den Nieuwenhuijzen (26485 nr. 340) over sociale dialoog als voorwaarde voor ondersteuning van convenanten.

⁸ Landen die de OESO-richtlijnen onderschrijven moeten een NCP opzetten om toepassing van de OESO-richtlijnen te bevorderen. Het NCP fungeert tevens als meldpunt voor klachten van bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties die van mening zijn dat bedrijven zich niet aan de OESO-richtlijnen houden: het NCP kan dan een bemiddelende rol spelen. Bij niet-juridische remedie georganiseerd door de overheid wordt vooral aan het NCP gedacht.

⁹ Het is nu beleid dat de RVO een negatieve uitspraak wel 'meeneemt' in hun afwegingen over bijvoorbeeld subsidieverstrekking of deelname aan handelsmissies, maar bedrijven niet uitsluit.